

ZÁRÓVIZSGA MA TÉMAKÖRÖK

KULCSSZAVAKKAL

Törzsanyag

1. A pályatanácsadás és fejlődéslélektani alapjai

- A pályatanácsadás fogalma, modern értelmezése
- Szülői nevelési stílus, azonosulás, iskolai teljesítmény és motiváció, a tágabb környezet hatása a pályaalakulásra
- A pályaalakulás normatív és akcidentális krízisei:
  - a) serdülőkor (teljesítménykrízis, autoritáskrízis, identitáskrízis)
  - b) fiatal felnőttkor (a munkába állás krízise, iskola-munka átmenet, életnegyedi válság, kapunyitási pánik)
  - c) felnőtt- és időskor (az életközép krízise, inaktivitás krízise)
  - d) A munkanélküliség krízise, teljesítmény- és karrierkrízis
- A pályatanácsadás módszerei
- Pályaelméletek

2. A megismerés építőkövei

- Laikus és szakértői intelligencia, intelligenciamodellek, tehetség modellek, szakértőség, kognitív tényezők és intelligencia
- Az Epstein-féle humán információfeldolgozó modell; PFC-sérültek és döntéshozás: az Iowa szerencsejáték-feladat; szomatikus marker hipotézis; az idegrendszer plaszticitása

3. Attitűd és döntés

- Attitűd szerkezete, mérése; implicit és explicit attitűdök
- Érzelmi vagy kognitív elsőbbség kérdése
- Attitűdök befolyásolása, az illesztési felfogás
- Attitűd és viselkedés kapcsolat
- Normatív és leíró döntésemélet
- Heurisztikák és torzítások
- Kilátásemélet
- Kockázatvállalás
- Stratégiai döntések, csoportdöntések, társadalmi döntések

4. Az egészséges személyiség személyiséglélektani alapjai

A korai fejlődési szakasz jelentősége az egészséges személyiség kialakulásában.

Kulcsszavak:

Biztonságos kötődés és mentalizáció

Kötődési típusok hatása a későbbi személyiségfejlődésre

A kötődés generációs átvitele, epigenetikai kutatások

Érzelemszabályozás.

Kulcsszavak:

Elhárító mechanizmusok mint érzelemszabályozók

Megküzdés (megküzdés vs. elhárítás)

Tanulásméleti elképzelések az érzelemszabályozásban (kondicionálás, ellenfolyamatok)

Biztonságos kötődés és mentalizáció szerepe az érzelemszabályozás kialakulásában

A pszichoneuroimmunológia és pszichológiai immunkompetenciák szerepe az egészséges személyiség kialakulásában.

PNI jelentése, lelki folyamatok és immunológiai működés összefüggései

pszichológiai immunrendszer

PIK fajtái

Stressz és megküzdés.

kognitív kiértékelés

coping, coping-stratégiák

adaptív és maladaptív coping strarégiák

a megküzdést befolyásoló személyiségtényezők

megküzdés és elhárítás különbsége

Reziliencia és poszttraumás növekedés.

reziliencia jelentése, tényezői, főbb vizsgálatai

poszttraumás növekedés fogalma, jelentősége, személyiségtényezők

Szubjektív jóllét, flow, optimizmus, tudatos jelenlét.

Szubjektív jóllét fogalma, elméletei

A flow jelensége

Tudatos jelenlét szerepe a mentális egészségben, mindfulness

Optimizmus mint vonás illetve képesség

5. Pszichometria - elmélet és gyakorlat

- A klasszikus tesztelmélet alapfogalmai, előfeltevései, itemszelekció a klasszikus tesztelmélet alapján
- A modern tesztelmélet alapfogalmai, a modern tesztelmélet modelljei dichotóm változókra, a modern tesztelmélet modelljei többértékű változókra
- „Test equating”, tesztfelkészítés, itemszelekció
- Thurstone-féle skálázás

Differenciált szakmai ismeretek - Munka- és szervezetpszichológia szakirány

Munkaerő kiválasztás és fejlesztés

- Thomdike-modell
- Person-job fit modell
- Munkaerő-kiválasztás gyakorlati folyamata
- Kompetencia; kompetenciák csoportosítása
- Munkakör; munkakörelemzési szempontok
- Töborzás; kiválasztási döntés;
- Képzési folyamat; képzési igények felmérése; képzési hatékonyságmérés
- Tapasztalati tanulás; speciális képzési programok

Munkahelyi szocializáció

- A munka-szocializáció értelmezése és fogalmi tisztázása
- A munka-szocializáció tartalma (Van Maanen, Schein, Morrison)
- Holland foglalkozási személyiség tipológiája, ill. a munkaérdeklődés szerepe a munka megválasztásában
- A munkaértékek (Alderfer)
- Illeszkedés-modellek
- A szocializációs folyamat (Feldman, Schein modelljei)
- A sikeres munkahelyi szocializáció
- A szocializáció hatásai (munkával való elégedettség, szervezet iránti elköteleződés, szervezettel való azonosulás, kilépési szándék)

Szervezetek humán erőforrás gazdálkodásának elmélete és gyakorlata

- HR rendszerek kapcsolata
- Kiválasztási rendszer
- Teljesítményértékelési rendszer
- Képzési rendszer
- Ösztönzési rendszer

Szervezeti magatartás és szervezetfejlesztés

- Célhierarchia
- Egyéni és szervezeti célok
- Szervezeti hatalom
- Hatalom forrásai
- Befolyásolási technikák
- Mintzberg-modell
- Szervezeti formák
- Szervezetfejlesztés folyamata
- Szervezeti beavatkozások eszközei

Vezetési koncepciók és gyakorlati megoldások

- Vezetés funkciói
- Vezetői szerepek
- Ügynökelmélet
- Vezetői stílus-modellek
- Lewin vezetői modellje
- Michigani Egyetem modellje
- Tannenbaum és Schmidt vezetési modellje
- Blake és Mouton vezetői rács modellje
- Kontingencia-modellek
- Fiedler vezetési modellje
- Hersey és Blanchard helyzetfüggő vezetés modellje

A munka- és szervezetpszichológia további alkalmazási lehetőségei

- Reklám pszichológia
- Munkahelyi deviancia

- Sportpszichológia
- Közlekedépszichológia
- Ergonómia
- Szervezeti kultúra
- Társadalmi szervezeti igazságosság

Differenciált szakmai ismeretek - Tanácsadás és iskolapszichológiai szakirány

Diagnosztikai módszerek az iskolapszichológiai munkában

- A tanulási zavarok egyéni és csoportos vizsgálatai
- A tanulók megismerése kérdőívekkel, tesztekkel (pl. tanulási stílus, motiváció, énkép, szorongás, figyelem, emlékezet, intelligencia vizsgálata; projektív rajztesztek, pl. emberrajzok, családrajzok)
- Az iskolai klíma és a társas környezet megismerése (pl. szociometria, tanítási klíma, szervezeti kultúra...)
- Iskolaérettségi vizsgálatok

Az iskolai tehetséggondozás pszichológiája

- Tehetségkonceptiók
- Tehetségvizsgálatok, tehetségazonosítás
- Tehetséggondozó programok pszichológiai vonatkozásai (pl. hátrányos helyzet, címkézés, hatékonyságvizsgálat... stb.)
- A tehetséges személyiség működési és fejlődési jellemzői
- A szociális környezet szerepe a tehetség kibontakoztatásában
- Rendszerszemléletű tehetséggondozás

A tanácsadás speciális területei

- Nevelési tanácsadás
- Tanulási tanácsadás
- Tehetségtanácsadás
- Pályaorientációs konzultáció és pályaválasztási szaktanácsadás
- Rendszerszemléletű családi konzultáció
- Karriertanácsadás
- Krízistanácsadás
- Serdülőtanácsadás

Az iskolai tanulás és képességfejlesztés pszichológiai vonatkozásai

- Fejlődéslélektani alapok
- Tanuláselméletek
- Tanulási modellek
- Tanulási stratégia és stílus
- Tanulásvizsgálat és tanulásfejlesztés

A hatékony iskolai környezet

- A pedagógus hatékonyságát befolyásoló tényezők
- A hatékony kommunikáció forrásai
- Egészségvédelem az iskolában
- A családi és iskolai rendszerek kölcsönhatásai, az iskola rendszerszemléletű megközelítése
- Vezetési stílusok
- Az iskolai csoportok és kortárs csoportok (szerkezet, hatékonyság, alapmechanizmusok, kooperáció, versengés)
- Tanári elvárások
- Társas kapcsolatok fejlődése
- Iskolai konfliktusok
- Iskolai szervezetszociológia: a szervezeti és tanítási klíma hatása a jóllétre és a teljesítményre

Az iskolapszichológia és tanácsadás

- A tanácsadó hatékonyságának forrásai
- A tanácsadó-kliens kapcsolat jellemzői
- Rendszerszemlélet a tanácsadásban, tanácsadási formák az iskolapszichológusi munkában
- Etikai megfontolások az iskolai tanácsadásban
- Az iskolapszichológiai tanácsadás folyamatmodellje
- Iskolai preventív programok (pl. magatartásproblémák, iskolai zaklatás, kémiai és viselkedési addikciók, szexuális nevelés)

Differenciált szakmai ismeretek – Interperszonális és interkulturális pszichológia specializáció

1. Családi folyamatok, szülői szerepek rendszerszemléletű keretben, kulturális megközelítésben. Családterápiás iskolák és módszerek. Csoportdinamika, konfliktuskezelés és mediáció.
2. Gerontopszichológia. A gyász folyamata.
3. A klinikai pszichológia és pszichoterápia interperszonális és interkulturális keretben: Szexuálpszichológiai szempontok. Pszichoterápiás hatótényezők, hatékonyságvizsgálat. A projektív tesztek konstrukciója, szerepe, értékelése.
4. Társadalmi nemek (fogalom, nemi sztereotípiák, szexizmus, nemi identitás, nemi egyenjogúság)
5. Interkulturális és csoportközi kapcsolatok (a társadalomban, a munkahelyen, a többszörös kisebbségi státusz, konfliktusok, integráció, kulturális identitás)
6. Az épített és a természetes környezethez való viszony (a környezet hatása az egészségre, a környezeti szépség univerzális és kulturális meghatározottsága, a környezethez való viszony ambivalenciája, a környezettudatosság meghatározói, a környezettudatos viselkedés kulturális vetületei)